

บทที่ 3

เศรษฐศาสตร์

ความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ในการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อสนองความต้องการและหาวิธีการกระจายสินค้าและบริการไปสู่ประชาชนอย่างรวดเร็ว

เศรษฐศาสตร์ มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกสถานภาพ เช่น ผู้ผลิต ผู้บริโภค และเจ้าของ กิจการผู้บริโภค ที่มีความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ จะช่วยให้รู้ข้อมูลและเข้าใจสภาวะเศรษฐกิจของ ประเทศ สามารถปรับตัวและวางแผนทางเศรษฐกิจของครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและเกิด ประโยชน์ส่วนผู้ผลิต การมีข้อมูลจะช่วยให้การวิเคราะห์ วางแผนการผลิต การบริการ ให้มี คุณภาพและได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาสินค้าให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

เศรษฐศาสตร์ในครอบครัวและชุมชน

เศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคม มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การที่สังคมจะพัฒนาได้นั้น ต้องอาศัย ครอบครัวและมนุษย์ซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัว การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์จะช่วยให้ตนเอง และครอบครัวรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักตัดสินใจในการเลือกซื้อสิ่งของและบริการที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต รู้จักวิธีการออมและการลงทุนในลักษณะต่างๆ รู้ภาวะเศรษฐกิจของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงและใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การกระทำต่างๆ ของมนุษย์เพื่อให้เกิดประโยชน์ทาง เศรษฐกิจคือนำมาบำบัดความต้องการของมนุษย์ได้

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภค และการกระจายรายได้จำเป็นต้องมีผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อปฏิบัติการกิจให้ไปตามวัตถุประสงค์ และสามารถสนองความต้องการของผู้บริโภคได้สูงสุด ผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเรียกว่า “หน่วยเศรษฐกิจ” กิจกรรมทางเศรษฐกิจประกอบด้วย

1.การผลิต หมายถึงการสร้างสินค้าและบริการเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ โดยให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยในการผลิตสินค้าและบริการ ประกอบด้วย

ที่ดิน หมายถึง ที่ดินและทรัพยากรที่อยู่ในดินและเหนือพื้นดิน คาตอบแทน คือ คาเขา

แรงงาน หมายถึง แรงงานที่เกิดจากกำลังกายและสติปัญญาของมนุษย์ ค่าตอบแทน คือ ค่าจ้าง หรือ เงินเดือน

ทุน หมายถึง สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ร่วมกับแรงงาน เช่น เครื่องจักร ค่าตอบแทน คือ ดอกเบี้ย

ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่นำเอาปัจจัยการผลิต มาผลิตเป็นสินค้าและบริการ ค่าตอบแทน คือ กำไร

2. การแลกเปลี่ยน หมายถึง การนำสินค้าและบริการไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการอื่น หรือ แลกเปลี่ยนกับสื่อกลาง จึงแบ่งออกเป็น

2.1 การแลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้า

2.2 การแลกเปลี่ยนสินค้าต่อเงินตราหรือใช้สื่อกลาง

2.3 การแลกเปลี่ยนแบบใช้สินเชื่อ เช่น เช็ก ตัวแลกเงิน ตราฟท

3. การบริโภค หมายถึง การใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

3.1 การบริโภคสินค้าคงทน ได้แก่ สินค้าที่เก็บไว้ใช้ได้นานเป็นปี เช่น ปากกา นาฬิกา กระเป๋า

3.2 การบริโภคสินค้าไม่คงทน ได้แก่ สินค้าที่ใช้แล้วหมดสิ้นไปภายใน 1 ปี เช่น อาหาร น้ำมัน เชื้อเพลิง กระดาษ

ผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย ความสามารถในการบริโภคจะถูกจำกัดลง และถ้ามีรายได้สูง ความสามารถในการบริโภคจะสูงขึ้น

4. การกระจายรายได้ หมายถึง การจำหน่าย จ่ายแจกสินค้าและบริการ แบ่งเป็น

4.1 การกระจายสินค้าและบริการ ไปสู่ผู้บริโภค

4.2 การกระจายรายได้ เป็นการกระจายผลตอบแทนไปสู่ปัจจัยการผลิต

ตลาด หมายถึง สถานที่ที่เป็นแหล่งชุมนุมของผู้ค้าเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทต่าง ๆ ลักษณะของ ตลาดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์หรือตลาดเสรี หมายถึง ตลาดที่มีการแข่งขันสูงมีผู้ซื้อ และผู้ขายจำนวนมาก ราคาสินค้าเป็นไปตามกลไกตลาด

2. ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 ตลาดผูกขาดหมายถึง ตลาดที่มีผู้ผลิตหรือผู้ขายเพียงรายเดียว

2.2 ตลาดผู้ขายน้อยราย หมายถึง ตลาดที่มีผู้ผลิตหรือผู้ขายจำนวนน้อย เช่น ผู้ผลิตรถยนต์ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

2.3 ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด หมายถึง ตลาดที่มีผู้ขายจำนวนมากแต่มี สัดส่วนในตลาดน้อย ตัวอย่างผลกระทบที่เกิดจากการผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนและการกระจายรายได้ เช่น ภาคใต้มีแร่ดีบุกจำนวนมาก ทำให้เกิดโรงงานถลุงแร่และสร้างอาชีพให้กับคน ในชุมชน หรือในช่วงเทศกาลวาเลนไทน์ ดอกกุหลาบมีราคาแพงกว่าปกติ เป็นต้น

คุณธรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภค

ความหมายของผู้ผลิตและผู้บริโภค

ผู้ผลิต หมายถึง ผู้ผลิตสินค้าและบริการ โดยการนำปัจจัยการผลิตมาแปรรูปเป็นสินค้า เช่น นำข้าวสารีมาทำเป็นขนมปัง หรือสร้างบริการในรูปแบบต่างๆ เช่น การบริการขนส่ง ความบันเทิง

ผู้บริโภค หมายถึง ผู้ใช้ประโยชน์จากสินค้าและบริการซึ่งอาจจะเป็นการบริโภคโดยตรง เช่น การดื่มการรับประทาน การใช้สินค้าหรือการบริโภคทางอ้อม เช่น การใช้น้ำมันในการขับรถยนต์

ความสัมพันธ์ของผู้ผลิตและผู้บริโภคสินค้าและบริการ

ในระบบเศรษฐกิจ บุคคลหนึ่งๆ อาจทำหน้าที่เป็นผู้บริโภคหรือผู้ผลิตหรือเจ้าของปัจจัยการผลิต อย่างไรก็ตามอย่างหนึ่งหรือเป็นทั้งสามประการก็ได้ แต่ใน**ฐานะของผู้บริโภค** ก็ต้องตัดสินใจว่าจะบริโภคสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการให้มากที่สุด ใน**ฐานะผู้ผลิต** ก็ต้องผลิตสินค้าและบริการตามความต้องการของผู้บริโภคด้วยต้นทุนการผลิตที่ต่ำที่สุด เพื่อให้สามารถขายสินค้าและบริการในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่งรายอื่นๆ การผลิตสินค้าและบริการ บางครั้งผู้ผลิตต้องเสี่ยงต่อการขาดทุน ถาต้นทุนการผลิตสูงกว่ารายรับที่ได้จากการขายสินค้าและบริการ ดังนั้นผู้ผลิตก็ต้องมีรูปแบบการดำเนินการที่ดีเพื่อหลีกเลี่ยงจากการขาดทุนและได้กำไรคุ้มกับความเหนื่อยยาก**ในฐานะที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต** ก็ต้องนำปัจจัยการผลิต ซึ่งได้แก่ ที่ดิน ทุน แรงงานและการประกอบการไปเสนอขายหรือให้บริการแก่ผู้ผลิตเพื่อนำไป ผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ผลตอบแทนแก่เจ้าของปัจจัยการผลิต คือ ค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไรและนำผลตอบแทนเหล่านั้นไปหาซื้อสินค้าและบริการเพื่อการอุปโภคและบริโภคและ บางครั้งเจ้าของปัจจัยการผลิตอาจทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตสินค้าเองโดยนำปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ไปใช้ในการผลิตสินค้าและบริการต่างๆ

คุณธรรมของผู้ผลิต

ผู้ผลิตสินค้าและบริการควรมีคุณธรรมพื้นฐานในการดำเนินการเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้กับผู้บริโภค และผลประโยชน์ของผู้ผลิตในระยะยาว ดังนี้

1. ผู้ผลิตต้องไม่ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเช่น การทำให้ผู้บริโภคได้รับอันตรายจากการใช้ สินค้าและบริการ
2. ผู้ผลิตต้องพัฒนาคุณภาพสินค้าอยู่เสมอและให้ได้มาตรฐาน
3. ผู้ผลิตต้องรักษาความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค ผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. การรักษาสภาพแวดล้อม ผู้ผลิตต้องถือป็นหน้าที่และความรับผิดชอบ

คุณธรรมของผู้บริโภค

ในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ ผู้บริโภคควรปฏิบัติโดยคำนึงถึงหลักการ ดังนี้

1. ความจำเป็น หมายถึง การบริโภค อุปโภคในสิ่งที่จำเป็น เช่น ปัจจัยสี่ ประกอบด้วย เสื้อผ้า ยารักษาโรค อาหาร ที่อยู่อาศัย ในปริมาณที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน
2. ความมีประโยชน์และความปลอดภัย หมายถึง การบริโภค อุปโภคในสิ่งที่ก่อให้เกิด ประโยชน์
3. ความประหยัด หมายถึง การบริโภค อุปโภคโดยการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะทาง เศรษฐกิจของตนเองหรือมีความพอเพียง

ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและชุมชน

ความหมายทรัพยากร

ทรัพยากรในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ทรัพยากรแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. **ทรัพยากรมนุษย์** หมายถึง บุคคลหรือมนุษย์ ในฐานะที่เป็นแรงงานหรือ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตและการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ

2. **ทรัพยากรที่ไม่ใช่มนุษย์** ประกอบด้วย

2.1 **ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น** เช่น เครื่องจักร บ้าน รถยนต์

2.2 **ทรัพยากรธรรมชาติ** หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

2.2.1 ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมด เช่น อากาศ น้ำ

2.2.2 ทรัพยากรที่ทดแทนหรือรักษาไว้ได้ เช่น ป่าไม้ พืชพันธุ์

2.2.3 ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป เช่น แร่ธาตุ น้ำมัน

ลักษณะอาชีพของครอบครัว ชุมชน ประเทศ

ความหมายของอาชีพ

อาชีพ หมายถึง งานหรือกิจกรรมใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลผลิตที่สามารถประเมินค่าเป็นเงิน หรือรายได้ และกิจกรรมนั้นต้องสุจริตเป็นที่ยอมรับของสังคม

ความสำคัญของอาชีพ

1. ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้เมื่อมีอาชีพก็มีรายได้ สามารถใช้จ่าย ใช้จ่าย ในชีวิตประจำวันได้
2. ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือในสังคม
3. สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่อยู่ร่วมกัน
4. สร้างครอบครัวได้โดยปกติสุข
5. ทำให้กิจกรรมสังคมมีการเคลื่อนไหว ในสังคมมีหลากหลายอาชีพ ก็จะทำให้เกิด กิจกรรมต่าง ๆ
6. ทำให้เศรษฐกิจ และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางบวก เป็นการพัฒนา มีการประกอบอาชีพ ก็ทำให้เศรษฐกิจของสังคมเคลื่อนไหว

ประเภทของอาชีพ

1. แบ่งตามลักษณะอาชีพ

1.1 อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเอง อาจเป็นผู้ผลิตสินค้าหรือ ผู้บริการเอง

1.2 อาชีพรับจ้าง หมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบการไม่ได้เป็นเจ้าของ แต่ได้รับจ้างจากนายจ้าง เป็นช่วงระยะเวลา

2. แบ่งตามลักษณะรายได้และความมั่นคง

2.1 อาชีพหลัก หมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบการใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบการ

2.2 อาชีพรองหรืออาชีพเสริม หมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบการใช้เวลาว่างนอกงานหลัก

3. แบ่งตามสาขาประกอบการ

- 3.1 อาชีพด้านอุตสาหกรรม เช่น ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า
- 3.2 อาชีพด้านเกษตรกรรม เช่น เลี้ยงสัตว์ ทำนา
- 3.3 อาชีพด้านคหกรรม เช่น ทำอาหาร ตัดเย็บเสื้อผ้า
- 3.4 อาชีพด้านพาณิชยกรรม เช่น ค้าขาย บัญชี
- 3.5 อาชีพด้านอื่นๆ เช่น ดานกีฬา ดานความบันเทิง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพ

1. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
2. ความเปลี่ยนแปลงทางทรัพยากร
3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง
4. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

แหล่งทุนในหมู่บ้านและชุมชน

แหล่งทุนในหมู่บ้านและชุมชน ได้แก่

1. สถาบันการเงิน หมายถึง องค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจ การเงินและการให้สินเชื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงผู้ออมเงินกับผู้ต้องการกู้เงินได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ มีหน้าที่ บริการรับฝากเงินสำหรับผู้มีเงินออมโดยผู้ออมเงินจะได้รับดอกเบี้ยตอบแทนบริการสินเชื่อและบริการอื่น เช่น ช่วยเหลือด้านการค้าและการชำระเงินระหว่างประเทศ

2. สหกรณ์ หมายถึง การรวมกลุ่มกันของคณะบุคคลเพื่อดำเนินกิจการต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกและได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ตามกฎหมาย

ประโยชน์ของการจัดตั้งสหกรณ์

1. สมาชิกของสหกรณ์สามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง
2. การรวมตัวกันทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก
3. สมาชิกได้รับประโยชน์จากเงินปันผล
4. ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชน
5. เป็นแหล่งเงินกู้ของสมาชิก
6. ทำให้เกิดการเรียนรู้การดำเนินธุรกิจในรูปแบบหนึ่งซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการทำธุรกิจ

รูปแบบอื่นได้

3. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ แหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และบรรเทาเหตุจำเป็นเร่งด่วนของชุมชนเพื่อกระตุ้น เศรษฐกิจในระดับรากหญ้า และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนทั่ว ประเทศ โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการ พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและ ความจำเป็นเร่งด่วน และ สำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน ในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการ เงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนา ความคิดริเริ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทาง เศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางดานเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชน

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

1. การพึ่งตนเอง มุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือน
2. การรวมกลุ่มของชาวบ้าน มุ่งเน้นให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ
3. ความเอื้ออาทรและความสามัคคี เศรษฐกิจพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ ที่สมาชิกของชุมชน มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือและสามัคคี

การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพออยู่พอกิน เราควรที่จะปฏิบัติตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. จะต้องยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้
2. มีความประหยัด โดยพยายามตัดทอนรายจ่ายและลดความฟุ่มเฟือย
3. ประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องและสุจริต
4. ไม่ควรแก่งแย่งและแข่งขันในการประกอบอาชีพอย่างรุนแรง
5. รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น
6. ใช้ความรู้ ความสามารถมาพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มพูนรายได้
7. ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีในครอบครัวและชุมชน

แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนชาวไทยที่จะ สามารถดำรงชีวิต แบบพออยู่พอกินและสามารถพึ่งพาตนเองได้ เศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอันจะ นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นประชาชนชาวไทยทุกคนควรนำไปปฏิบัติอย่าง จริงจัง